

Justitia in Imperiul Roman

Utili din punct de vedere social erau avocatii, avocatura fiind la mare cinste la Roma si in imperiu. Un *advocatus* apareea in ziua procesului la debateri si acorda sprijin imbricinatului, fie ca *iuris consultus* (jurisconsult), fie ca *orator*. De obicei, un avocat nu cerea onorariu si nu urmarea obtinerea unor beneficii. Totusi, un bun avocat, care avea o inraurire pozitiva in viata sociala, era rasplatit in diferite chipuri, dar mai ales se facea remarcat in viata publica si isi deschidea astfel calea spre demnitati. Reputatia unui avocat se stabilea in functie de procesele castigate, datorita talentului sau oratoric, si de marimea clientelei. El putea sa fie un sfetnic neguratorilor, zarafilor, proprietarilor de pamant, oamenilor politici. De multe ori trebuiau sa strabata drumurile imperiului, pentru a participa la unele procese, unde erau solicitati datorita faimei lor.

Avocatii se straduiiau sa impresioneze cat mai mult clientela, si este cunoscut cazul unuia care, pentru a impresiona solicitantii, a comandat unui sculptor o statuie ecvestra pe care a asezat-o in sala de primire. Faima era un lucru important, caci nu odata procesele erau castigate inainte de pleoarie, prin intimidarea adversarului. Talentul oratoric, cunoasterea legislatiei si, mai ales, cunoasterea procedurii erau factori decisivi in castigarea unui proces. La inceputul epocii imperiale avocatura devine o profesie rentabila, deoarece, alaturi de avocatii nobilimii, au aparut avocatii care se ocupau de procesele plebei. Ei se numeau *causidici* si despre ei Quintilian scrie ca erau: "oameni carora forul le da de lucru si sunt platiti pentru glasul lor si despre care, cu oarecare binevointa, putem spune ca nu sunt nefolositori in pricinile private". Tot Quintilian defineste profilul unui avocat care se ocupa de cauze marunte, ridiculizand pleoaria grandilocventa a acestuia, menita sa puna in evidenta cultura si priceperea pledantului si mai putin lamurirea cazului in dezbatare.

<< Nu este vorba nici de omucidere - scrie Quintilian -, nici de otravire, ci de un client caruia i s-au furat trei capre. "Obiectul plangerii mele sunt doar trei caprite. Eu sustin ca mi le-a furat vecinul, iar judecatorul imi cere sa o dovedesc. Tu vorbești despre Cannae, despre razboiul cu Mitridate, despre razboiul cumplit impotriva cartaginezilor si ridici glasul insotindu-l de gesturi largi... Dar, Postume, vorbești odata despre cele trei caprite ale mele". >>

Magistratura romana era sobra, temperamentul judecatorilor stapanit si calm, proba cu documente fiind decisiva. Pretorul asculta toate punctele de vedere, examina temeiurile juridice, mai ales cand acestea fusesera lamurite de impricinati, cu sprijinul unui jurisconsult. Temeiurile juridice se stabileau in prima faza a procesului, urmand ca judecatorul sa asculte pledoaria oratorului, care avea nevoie nu numai de posibilitatea de a expune cat si de prezenta de spirit, spre a raspunde spontan si a dirija atentia catre aspectele esentiale ale procesului. Avocatul asista, intervenea in cursul dezbaterilor, dadea sugestii clientului, ceea ce presupunea studierea cauzei inainte de aparitia in instanta. Uneori, el scria textul pledoariei sau o dicta scribului, desi-gur nu integral, ci numai in partile principale. Alteori procesul se putea intoarce impotriva avocatului imprudent sau nepregatit, care putea sa fie coplesit de invinuiti si sa se aleaga cu o condamnare, alaturi de impricinati.